

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

1

Constituția și reformele României Mari

Prof. Neculai MOGHIOR¹

După finalizarea ceremoniilor sărbătoririi Încoronării, în atenția politicianilor români a intrat bătaia pentru elaborarea unei Constituții adaptate noii situații a regatului România Mare. Unificarea teritoriului național, adoptarea votului universal, înfăptuirea reformei agrare, radicalizarea vieții sociale și politice impuneau elaborarea unor noi norme juridice, care să unifice prevederile juridice din vechiul Regat cu acelea din noile provincii istorice alăturate României Mari. Regele Ferdinand I a încredințat această sarcină guvernului liberal condus de Ionel I. C. Brătianu.

Din inițiativa Institutului Social Român, condus de profesorul Dimitrie Gusti, în perioada 18 decembrie 1921 și 4 iunie 1922, au fost organizate o serie de 23 de prelegeri, susținute de cele mai cunoscute personalități academice și politice pe tema subiectelor care urmau a fi incluse în viitoarea Constituție. Menționăm în această privință pe: Nicolae Iorga, Vintilă Brătianu, Constantin Disescu, Virgil Madgearu, Grigore Iunian, Ion Nistor, Romul Boilă, Costantin Bacalbașa.

În cuvântul de deschidere al acestei serii de prelegeri, rostit la 18 decembrie 1921, profesorul Dimitrie Gusti evidențiază faptul că elaborarea unei noi Constituții devenise o problemă de mare actualitate pentru România Mare: „Căci dacă hotarele nedrepte și înguste ale patriei de ieri au dispărut și unirea celor patru ramuri de români s-a făcut, acum trebuie ca ea să se desăvârșească prin unificarea și contopirea obștească. Iar sufletul nou al României întregite trebuie să fie adăpostit într-un nou așezământ de stat, a cărui boltă să fie întreținută cu măreție de coloane juridice solide și impunătoare. Iată o operă urgentă de îndeplinit, ce trebuie să se impună atenției tuturor”(218).

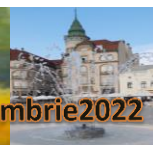
Elaborarea proiectului noii Constituții a stârnit dispute aprige atât în cadrul parlamentului cât și în manifestațiile de stradă. Beneficiind de majoritatea parlamentară favorabilă și de sprijinul tacit al regelui, guvernul liberal nu a luat în considerare acțiunile opoziției și, la 23 ianuarie 1923, într-o ședință specială a Consiliului de Miniștri, a adoptat noul proiect care, în perioada 26 ianuarie-23 februarie 1923 a fost supus dezbaterilor în ambele camere parlamentare.

În ședința din 25 martie 1923, Adunarea Deputaților a aprobat proiectul noii Constituții cu 262 voturi pentru, 8 contra și 2 abțineri din 272 de votanți, iar la 27 martie 1923, Senatul, la rândul său, l-a aprobat cu 137 voturi pentru, 2 voturi contra și 2 abțineri din 141 de participanți la ședință.

Unirea cea Mare, proclamată la 1 decembrie 1918 de către marea adunare de la Alba-Iulia, ratificată prin decretul-lege regal publicat în „Monitorul Oficial” nr. 212 din 13/26 decembrie 1918 și prin legile adoptate de Parlamentul României la 27 și 29 decembrie 1919, a fost consfințită definitiv prin prevederile incluse de aleșii națiunii în Constituția votată la 25 martie 1923. Faptul că regele Ferdinand I era direct interesat de elaborarea și votarea cât mai grabnică a Constituției o constituie promulgarea ei chiar a doua zi după adoptarea în Parlament, conform Decretului Regal nr. 1360 din 28 martie 1923, publicat în Monitorul Oficial nr. 282 din 29 martie 1923. Cu acest prilej suveranul a declarat: „Cu mulțumire am luat cunoștință de voturile prin care Adunările Naționale Constituante au adoptat Constituția României întregite. Aprobând-o în dispozițiunile ei o întăresc cu regala și constituționala Mea sancționare.

Voi păzi și aplica această Constituție așa precum M-am legat prin jurământul ce am depus în ziua urcării Mele pe tron și de acord cu Domniile Voastre urez ca ea să asigure consolidarea și temeinica propășire a scumpei noastre Români”(219).

¹ Neculai Moghior, *Ferdinand I, regele tuturor românilor. O poveste adevărată*, vol.2, ediție postumă, cu o prefață de col. r. Dr. Constantin Moșincat, pregătită de Mioara Trandafir, ca omagiu soțului ei la un an de la deces.

Din cele 138 de articole, împărțite pe 8 secțiuni, ale noii Constituții, considerată una dintre cele mai democratice pentru epoca respectivă, 70 erau articole noi, 20 erau modificate și 76 de articole erau preluate integral din vechea Constituție promulgată de către domnitorul Carol I în anul 1866.

Votarea și promulgarea noii Constituții nu a însemnat și încetarea disputelor politice și a manifestărilor împotriva prevederilor ei. Chiar în ziua promulgării ei, 29 martie 1923, reprezentanții Partidului Național și ai Partidului Țărănesc au prezentat în Parlament o declarație comună în care susțineau că: "... luând act de încercarea Adunării ieșite din lovitură de stat, furt și fraudă, de a uzurpa drepturile fundamentale ale națiunii, singura chemată să-și de-a pactul fundamental..., consideră acest act abuziv, ca o emanație a concepției absolutiste a puterii executive, fără consultarea voinței naționale. Partidul Național și Partidul Țărănesc ridică din nou glasul lor de protest în fața țării și, pătrunse de misiunea încredințată lor de țară, de a apăra cu toată hotărârea drepturile națiunii, consideră această Constituție fără putere de a lega voința cetățenilor, fără putere de lege și drept nulă. Ceea ce s-a născut la adăpostul baionetelor nu va putea trăi decât prin baionetă"(220).

Interesant de remarcat faptul că, ulterior, peste mai mulți ani, și aceste partide se vor declara de acord cu prevederile Constituției din 1923. Meritul Constituției promulgate la 29 martie 1923 constă în faptul că ea extindea prevederile Constituției din anul 1866 la întregul teritoriu al României Mari, având la bază aceleași principii fundamentale dintre care subliniem principul călăuzitor că: "Regele domnește, dar nu guvernează!" și asigura libertăți civile extinse și drepturi politice acordate tuturor cetățenilor României prin obținerea dreptului de vot universal. Încă din primul articol al Constituției din 1923 se preciza că „Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil”, iar la articolul 2 se stipula că „Teritoriul României este inalienabil”. La Articolul 77 se stipula faptul că: "Puterile constituționale ale regelui sunt ereditare în linie coborâtoare directă și legitimă a Majestății Sale regelui Carol I de Hohenzollern Sigmaringen, din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură /și cu excluderea perpetuă a femeilor și coborâtorilor lor. Coborâtorii Majestății Sale vor fi crescuți în religiunea ortodoxă a Răsăritului."

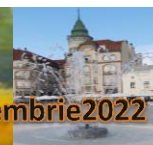
Conducând neamul românesc în timpul primului război mondial pentru realizarea întregirii naționale, inițiind și militând pentru înfăptuirea unei ample reforme agrare, acțiune care i-a atras și titlul de Rege al țăranilor, promulgând Constituția din 1923, care legifera România ca stat național, unitar și indivizibil, deși de origine germană, Ferdinand I s-a dovedit a fi cu adevărat ctitorul României Mari, pe care a iubit-o și care l-a iubit, și, pe bună dreptate, putea afirma că și-a îndeplinit datoria față de țară când declara: "Față de Dumnezeu și față de poporul Meu am conștiința curată".

Ca urmare a învățămintelor reieșite din participarea la primul război mondial se cuvine remarcată preocuparea constantă pentru crearea unei oștiri puternice, operative și moderne. Pentru aceasta trebuiau îmbunătățite pregătirea, calitatea și capacitatea cadrelor de comandă. Așa se explică înființarea, prin decret regal, a unor noi licee militare la Târgu Mureș, Chișinău și Cernăuți, a Școlii de Ofițeri de Infanterie nr. 2 de la Sibiu (1920), a Școlii de Ofițeri de Geniu și a Școlii de Ofițeri de Marină (1920), a Școlii de Ofițeri de Administrație (1921) sau Școlii de Ofițeri de Aviație (1924). În anul 1920 pe lângă Spitalul Militar Central s-a înființat Școala de Aplicație Sanitară și, în anul 1921 s-a înființat Institutul Sanitar Militar.

La 10 noiembrie 1923, aflat în vizită la Arad, cu prilejul recepției organizate în cinstea sa, regele Ferdinand I de România a rostit un toast în care a menționat și câteva din opiniile sale asupra dezvoltării economice a țării și a relațiilor cu minoritarii: "Piedici de neînlăturat mi-au făcut până acum imposibilă venirea în aceste părți ale țării, atât de scumpe Mie și întregului românism. Am traversat cu nespusă plăcere minunat de frumoasa vale a Mureșului, care este leagănul românismului și în mijlocul căreia se află frumosul și bogatul dumneavoastră oraș. Postat la punctul cel de apus al Regatului de care nu va fi despărțit niciodată, orașul acesta are o frumoasă linie în viitor, participând de pe acum în mod intens la viața economică a țării. La expoziția din București, aranjată acum doi ani de zile, am admirat produsele industriilor acestui oraș, iar acum, sosit aici, am mers să văd personal pe cele mai importante.

Sunt convins că înlăturată odată criza în care ne aflăm astăzi, și de care în urma războiului suferă Europa întreagă, prin munca neîncetată și destoinicia conducătorilor, progresul ne este asigurat. Tot asemenea, convins sunt că, în urma reformei agrare pe care țăranimea a bine meritat-o, locuitorii satelor vor avea o viață mai îmbelșugată, iar puterea statului nostru va spori.

Pătruns de sentimente părintești pentru toți cetățenii acestei țări, fac apel la conducătorii tuturor ca, fără deosebire de limbă și de confesiune, să-și întindă mâna frățească și să conlucreze pentru bine și progres. Sunt recunoscător pentru marea dragoste pe care am întâmpinat-o pretutindeni și, în același timp, îmi exprim părerea de rău că soția Mea, M.S. Regina, reținută din motive de sănătate, nu a putut veni cu Mine, să fie și Ea părtașă a devotamentului care se manifestă pentru noi. Ridic paharul Meu în cinstea orașului Arad și a frumoasei lui provincii" (221).

Unele dintre temele menționate mai sus au fost reluate și în discursul rostit cu prilejul vizitei efectuate la Timișoara în ziua de 11 noiembrie 1923: "Credincios devizei Casei Mele: Nihil Sine Deo, am început ziua de azi cu o ceremonie religioasă, punând piatra fundamentală a unui cucernic și sfânt locaș întru slava Domnului, pentru cinstirea celor ce îl vor clădi și ca o amintire pentru generațiile tinere, că fără religie și credință viața omului e goală. Fiind încunoștiințat că se face o expoziție a produselor muncii acestui bogat ținut, cu mare plăcere m-am hotărât să viiu, însă de data aceasta nu singur, ci însoțit de Regină. E pentru întâia oară când ea a pus piciorul pe pământul Banatului, în orașul Timișoara, și sunt sigur că va pleca ducând o amintire dulce și frumoasă. Cu multă plăcere și bucurie am văzut munca rodnică, de întrecere a tuturor celor ce locuiesc aci-fără deosebire de naționalitate-precum și legătura sufletească a celor ce-și unesc eforturile, întru împlinirea aceluiași scop: binele țării.

Domnia voastră ați spus, azi dimineață, că un popor trăiește din trecut. Dar un popor își făurește și viitorul și când el muncește cu vlagă și destoinicie bănașeanului, ecest viitor pote fi socotit ca asigurat. Cunosce bogăția ținutului și hărnicia populațiunii de aici: românească și șvăbească, care la orice prilej ne-a arătat sentimente de loială și devotată credință și iubire. De aceea eu le port tuturor și deopotrivă sentimentul statornic al dragostei unui adevărat tată. Suntem aci într-un post înaintat, lângă granită, și vreau să amintesc acelor ce conduc sufletele și treburile aci, că numai cu lealitate din partea tuturor, cu blândețe și cu mult tact se poate aduce adevărata unire sufletească pe care toți-și unii și alții-se cuvine s-o voim și s-o dorim cu toată tăria. Vă amintesc, atât celor din administrația civilă, cât și celor din administrația militară, să-i priviți pe toți ca frați, cari trebuie să vă ia frățeste mâna, pe care le-o întindeți. Am convingerea că toți vă veți strădui ca această frăție să se închege cât mai puternic, spre folosul țării și altuturor locuitorilor acestui mândru ținut.

Mulțumindu-vă în numele meu, al Reginei și al copiilor mei, pentru cuvintele de bună venire și sentimentele de credință cu care ne-ați întâmpinat, ridic paharul meu în sănătatea orașului Timișoara și a Banatului român". (222).

Contemporanii regelui Ferdinand I, conducători și oameni politici nu au pregetat să sublinieze meritele aceluia care a pus mai presus de orice interesele țării și poporului care i-au încredințat destinele neamului românesc. Suveranul român a acordat, între anii 1923-1927, o atenție deosebită transpunerii în practică a reformelor promise, ridicării nivelului economic și cultural al țării și creșterii prestigiului României în străinătate. Sunt de menționat, în această privință, vizitele efectuate în Polonia (23-27 iunie 1923), Franța (aprilie 1924), Elveția (mai 1924), Belgia și Marea Britanie (mai 1924).

Note

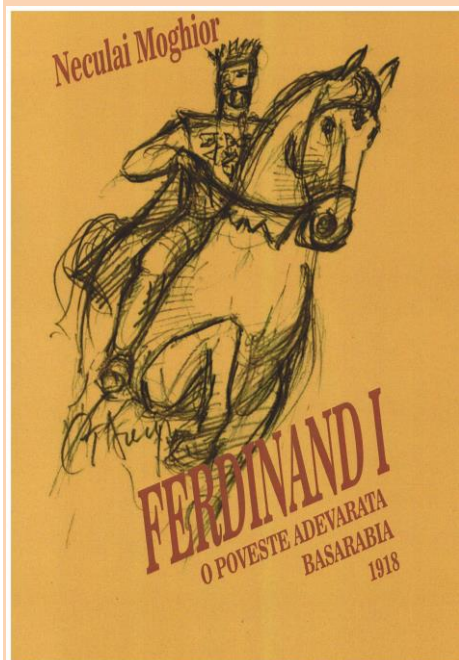
218^{xxx} *Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, Editura Humanitas, București, op. cit. p. 22.

219. Ion Mamina, *Regalitatea în România*, Editura Enciclopedică, București, 1997,

220 Ion Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, Editura Enciclopedică, București, 2001. Apud *Dosarele Historia*, Anul 2, Nr.22-23, decembrie 2003-ianuarie 2004, p. 44.

221 *Ferdinand I văzut de contemporani*, op.cit., pp.275-276.

222. Eugen Wolbe, *Ferdinand I, întemeietorul României Mari*, Editura Humanitas, 2011, pp. 241-243.

„Ferdinand I va rămâne mare rege, întâiul mare cetățean, cel dintâi mare soldat și mare șef de oaste. Ferdinand I va rămâne în istorie: Regele cel Leal, Întregitorul de Țară, Marele Erou Național. A iubit țara pentru care s-a jertfit. [...] Istoria va spune că Ferdinand I al României a fost un rege foarte mare. A fost astfel prin limpeziciunea unei inteligențe minunat adaptată funcției sale și, mai ales, printr-o tărie de caracter și o sufletească noblete care, în luptă cu evenimentele cele mai tragice, le-a fost totdeauna superioare. Și aceste evenimente sunt de așa natură că, după România, nicio altă țară nu trebuie să aducă memoriei sale atât cât Franța, prin prinosul său de recunoștință și venerație. Niciun suveran nu ne-a dat mai strălucite dovezi de prietenie, de încredere și de statornicie.”

Contele de Saint-Aulaire

